هو العلیم

عظمت روز غدیر و اعمال وارده در این روز

حضرت علامه آیة اللَه حاج سیدمحمدحسین حسینی طهرانی

امام شناسی، جلد9

بسم اللَه الرحمن الرحيم

مقاله پیش رو گزیده ایست از فرمایشات مرحوم حضرت علامه آیت اللَه حاج سید محمد حسین حسینی طهرانی در ارتباط با اعمال وارده در روز عید غدیر خم و ثواب فراوان آنها که در مجلد نهم امام شناسی مکتوب داشته اند.

عظمت روز غدیر، و ثواب روزه در آن عید

و شیخ طوسی در مصباح المتهجد از داودبن کثیررقی، از ابی هارون: عماربن حریز عبدی روایت کرده است که گفت: وارد شدم در روز هجدهم از ماه ذوالحجه بر حضرت صادق و آن حضرت روزه بود، فلهذا به من گفت: **هَذَا یوْمٌ عَظِیمٌ عَظَّمَ اللَه حُرْمَتَهُ عَلَی الْمُومِنِینَ وَ اَکمَلَ لَهُمْ فِیهِ الدِّینَ وَ تَمَّمَ عَلَیهِمُ النِّعْمَهَ وَ جَدَّدَ لَهُمْ مَا اخَذَ عَلَیهِمْ مِنَ الْعَهْدِ وَ الْمِیثَاقِ.**

«این روز عظیمی است که خداوند احترامش را بزرگ شمرده است بر مومنین و دین را برای آنها کامل کرده است و نعمت را بر آنان تمام کرده و آن عهد و پیمانی را که از آنها گرفته است، در این روز تجدید کرده است.»

درآن مجلس از آن حضرت پرسیده شد: ثواب روزه در این روز چیست ؟

حضرت فرمود: **يَوْمُ عِيدٍ وَ فَرَحٍ وَ سُرُورٍ، وَ يَوْمُ صَوْمٍ شُكراً للَهِ** «روز عید و سرور و شادمانی و روز روزه گرفتن است به شکرانه آن برای خداوند» و روزه در این روز، معادل شصت ماه روزه از ماههای حرام است.

و هرکس دو رکعت نماز بخواند در این روز، هروقت بخواهد، و افضل آن نزدیك زوال و ظهر است و این ساعت—همان موقعی است که امیرالمومنین در غدیر خم، امام و پیشوای مردم باشد و این به جهت آن بود که‌در آن ساعت نزدیك به منزل بودند ـ پس هرکس نماز بگذارد در این وقت دو رکعت و پس از آن سجده کند و صدمرتبه شکراً للَه بگوید و به دنبال آن، دعائی را که خواهد آمد بخواند[1] بعد از آنکه سر از سجده برداشت و سپس سجده کند و صدبار حمد خدا را

---

[1] این روایت را تا اینجا در «مصباح المتهجّد» ص ۵۱۳ آورده است

بجای آورد و شکر خدا را بجای آورد و این حمد و شکر را در سجده انجام دهد، کسی که این اعمال را انجام دهد، مانند کسی است که در روز غدیر حاضر بوده و با رسول خدا بر ولایت امیرالمومنین بیعت کرده است و مقام و درجه او مثل کسی است که از صادقین بوده باشد، آنانکه در موالات مولایشان، با خدا و رسول او به صدق رفتار کردند در آن روز غدیر و مثل کسی است که با رسول خدا و با امیرالمومنین و با حسن و حسین، به مقام شهادت رسیده است و مثل کسی است که در چادر و خیمه حضرت قائم از نجباء و نقباء بوده و در تحت لوای آن حضرت باشد.[1]

و شیخ صدوق با سند متصل خود از حسن بن راشد از مضل بن عمر روایت کرده است که: او گفت: از حضرت صادق پرسیدم: مسلمانان چند عید دارند ؟ گفت: چهار عید.

گفتم: من عیدین (فطر و اضحی) و جمعه را می‌دانم.

---

[1] این تتمه را در «إقبال» در ص ٤٧٣ و ص ٤٧٤ ، آورده است

حضرت گفت: اعظم و اشرف از این اعیاد، روز هجدهم از ذوالحجه است و آن روزی است که رسول خدا، امیرالمومنین را به عنوان مقتدا و پیشوا و شاخص برای مردم نصب کرد. من گفتم: در آن روز بر ما چه لازم است که انجام دهیم؟ حضرت گفت: لازم است برشما که روزه بگیرید، شکراللَه و حمداللَه با آنکه خداوند در هر ساعت سزاوار شکر است. و همچنین انبیاء به اوصیای خود امر می‌کردند که: روزی را که در آن وصی به وصایت منصوب می‌شود، عید بگیرند. و کسی که روزه بدارد، افضل است از عمل شصت سال.[1]

روایت حِمیری در عظمت عید غدیر، و نماز وارد در آن

سید در اقبال آورده است از محمدبن علی طرازی در کتاب خود با اسنادش به عبداللَه بن جعفر حمیری که او گفت: روایت کرد برای ما هارون بن مسلم، از ابوالحسن لئثی از عبداللَه جعفربن محمد که به

[1] «خصال»، طبع مطبعهٔ حیدری، باب الاربعة، ص ٢٦٤

حضار خود، از موالیان و شیعیان خود گفت: آیا می‌شناسید روزی را که خداوند اسلام را به آن مشید نمود و علائم و آیات دین را بدان ظاهر کرد و آن روز را عید برای ما و موالی و شیعه ما قرار داد؟!

گفتند: خدا و رسول او و فرزند رسول او داناترند. آیا روز فطر است آن روز ای آقای ما ؟

گفت: نه.

گفتند: آیا روز عید قربان است؟

حضرت گفت: نه، آن دو روز، بزرگ و شریف هستند و لیکن روز امناء دین از آن دو اشرف است و آن روز هجدهم ذوالحجه است. رسول خدا چون از حجه الوداع فارغ شد و به غدیر خم رسید، خداوند عزوجل جبرائیل را امر نمود تا در آستان قرب ظهر بر پیغمبر در آن روز فرود آید و او را امر کند تا قیام به ولایت امیرالمومنین بنماید و او را به عنوان رئیس و سید قوم برای مردم پس از خود منصوب کند و او را بعد از خود خلیفه و جانشین خود قرار دهد.

جبرائیل به نزد پیامبر آمد و به او گفت: یا حبیبی ! خداوند تو را سلام می‌رساند و می‌گوید: امروز باید قیام کنی به ولایت علی، برای آنکه پس از خودت

برای امت سید و رئیس باشد تا مردم به عنوان شاخص در امور خود به او رجوع کنند و به منزله خود تو، نسبت به امت بوده باشد.

پیامبر گفت: یا حبیبی جبرئیل! من میترسم از دگرگونی اصحاب خودم که به او ظلم و ستم کنند و او را به مهلکه و شدت بیفکنند و آنچه را که از بغض و کینه و حسد، از او در دل پنهان دارند ظاهر سازند!

جبرائیل عروج کرد و درنگی نکرد که به امر خدا هبوط نمود و گفت:

﴿یا ایهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا اُنْزِلَ اِلَیك مِنْ رَبِّك وَ اِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَالله یعْصِمُك مِنَ النَّاسِ﴾

پیغمبر صلی اللَه و علیه و آله و سلم از روی وحشت و ترس و دهشت (ذَعِراً مرعوباً خائفاً) برخاست در حالی که ریگ‌های بیابان به شدت داغ بود و دو قدم مبارک از حرارت آفتاب سوخته بود و امر کرد تا آن مکان را نظیف کنند و آنچه از خار در زیر چند درخت است پاک کنند و این کار انجام شد.

پس از این ندا داد: الصلاه جامعة مسلمین مجتمع شدند و در ایشان ابوبکر و عمر و عثمان و سایر مهاجر و انصار هم بودند و به خطبه برخاست

و داستان ولایت را ذکر کرد و همه مسلمین را در پذیرش آن ملزم ساخت و به آنها اعلام نمود که: خداوند او را به چنین قیامی و اقدامی امر کرده است.

جماعتی گفتند با خود آنچه را که گفتند و با خود به رازگویی و نجوی پرداختند.

نماز و دعای وارد در روز عید غدیر

چون صبح روز عید غدیر شود، لازم است که ابتدای روز (صدر نهار) غسل کرده و اینکه مومن نظیف ترین لباس های خود را بپوشد و فاخرترین آنها را در بر کند و عطر و طیب استعمال کند و دست به دعا بگشاید و بگوید: **اللَهمَّ اِنَّ هَذَا الْیوْمَ الَّذِی شَرَّفْتَنَافِیهِ بِوَلایهِ وَلَیك عَلِی صَلَواتُ اللَه عَلَیهِ وَ جَعَلْتَهُ اَمیرِالْمُومِنینَ وَ اَمَرْتَنَا بِمُوالَاتِهِ وَ طَاعَتِهِ وَ انْ نَتَمَسَّك بِمَا یقَرِّبُنَا اِلَیك وَ یزْلِفُنَا لَدَیك اَمْرُهُ وَ نَهْیهُ!**

اللَهم قَدْ قَبِلْنَا امْرَك وَ نَهْیك وَ أطَعْنَا لِنَبِیك وَ سَلَّمْنَا وَ رِضینَا فَنَحْنُ مَوَالِی عَلِی علیه السلام و اوْلِیائِهِ کمَا امَرْتَ نُوَالِیهِ وَ نُعَادِی مَنْ یعَادِیهِ وَ نَبرْاُ مِمَّنْ یبْرَاُ مِنْهُ وَ نُبْغِضُ مَنْ ابْغَضَهُ وَ نُحِبُّ مَنْ احَبَّهُ وَ عَلِی مَوْلانَا کمَا

قُلْتَ وَ امامُنا بَعْدَ نَبِينَا كَمَا امَرْتَ.[1]

و چون وقت ظهر فرا رسید، با بصیرت و سکون و وقار و هیبت و خشوع، در جای خود قرار گیر و بگو: **اَلْحَمْدُ للهِ رَبِّ الْعالَمينَ كَما فَضَّلَنَا فی دِينِهِ عَلَى مَنْ جَحَدَ وَ عَنَدَ وِفی نَعيمِ الدُّنْيا مِمَّنْ عَمدَ وَهَدانَا بِمُحَمَّدٍ نَبيهِ وَ شَرَّفَنَا بِوَصِيهِ وَخَليفَتِهِ فی حَيوَتِه وَ بَعْدَ مَمَاتِهِ امیرِالْمُوْمِنينَ، اللَهمَّ انَّ مُحَمَّداً نَبِينَا كَمَا امَرْتَ وَ عَلْيا وَ مَوْلانَا كَمَا اقَمْتَ وَ نَحْنُ مَوَالِيه وَ اولياؤُهُ.**[2]

---

[1] بار پروردگارا ! امروز روزی است که تو ما را به ولایت ولی خودت ، علی علیه السّلام مُشرَّف کردی ! و او را امیرمؤمنان قرار دادی ! و تو ما را به موالات و اطاعت او امر نمودی ! و به ما امر کردی که به آنچه ما را به تو نزدیک می‌کند ، و امر و نهی علی ما را مقرّب درگاه تو می‌سازد ، تمسّک کنیم ! بار پروردگارا ! ما امر تو را و نهی تو را پذیرفتیم ! و اطاعت از پیغمبر تو کردیم ! و تسلیم شدیم و راضی گشتیم ! پس ما از موالیان علی علیه السّلام هستیم ، و از موالیان أولیاء او هستیم همانطور که به ما امر فرمودی تا ولایت او را داشته باشیم ، و با کسی که با و دشمنی می‌کند دشمن باشیم و بیزار و متنفّر باشیم از آن کسی که از او بیزار است ، و مبغوض داشته باشیم کسی را که علی را مبغوض دارد و دوست داشته باشیم آن کس را که علی را دوست دارد . و علی علیه السّلام همچنانکه تو گفتی مولای ماست ، و همچنانکهامر کردی بعد از پیغمبر ما صلّی الله علیه وآله وسلّم امام ماست .

[2] حمد و سپاس مختصّ خداوندی است که ما را در دین خودش ، برتری و فضیلت بخشید ، بر آن کسی که انکار کرده و از جادّهٔ حقّ انحراف ورزیده است ، و در نعمت‌های دنیوی بر بسیاری از آن کسانی که آنان را مبتلا به رنج و تعب و درد ساخته است ، و ما ره به محمّد پیامبر خود که درود بر آو و آل و باد هدایت بخشیده است ، و ما را به وصی او و خلیفهٔ او در زمان حیات و مماتش أمیرالمؤمنین علیه السّلام رهبری نموده است . بار پروردگارا ! محمّد صلّی الله علیه وآله وسلّم همانطوری که تو امر کرید

و پس از آن برخیز و دو رکعت برای خدا نماز شکر بجای آور: در رکعت اول حمد و سوره قدر و در رکعت دوم حمد و سوره توحید را بخوان و قنوت بگیر و رکوع بنما و نماز را تمام کن و سلام بده و پس از نماز خود را به سجده بیافکن و در حال سجده بگو:

اللَهمَّ انَّا الَيك نُوَجِّهُ وُجُوهِنَا فى يوْمِ عِيدِنَا الَّذى شَرَّفْتَنَا فيهِ بِوَلايتِهِ مَوْلانَا اميرِالْمُوْمنينَ عَلِى بْنِ ابيطالبِ صَلى اللَه عليهِ، عَلَيك نَتَوَكلُ، وَ بِك نَسعتَينُ فى اُمُورِنا.

اللَهمَّ لَك سَجَدَتْ وُجُوهُنَا وَ اشْعَارُنَا وَ ابْشَارُنَا وَ جُلُودُنَا وَ عُرُوقُنَا وَ اعْظُمُنَا وَ اعْصَابُنَا وَ لُحُومُنَا وَ دِمَاوُنَا.

اللَهمَّ اياك نَعْبُدُ وَ لَك نَخْضَعُ وَ لَك نَسْجُدُ عَلَى مِلَهِ اِبْراهيمَ وَ دِينِ مُحَمَّدٍ وَ وَلايهِ عَلِى صَلَواتُك عَلَيهِمْ اجْمَعينَ، حُنَفاءَمُسْلِمينَ وَ مَا نَحْنُ مِنَ الْمُشْرِكينَ وَ لا مِنَ الْجَاحِدينَ.

اللَهمَّ الْعَنِ الْجَاحِدِينَ الْمُعَانِدينَ الْمَخَالِفينَ لامْرِك وَ امْرِ رَسُولِك اللَهمَّ الْعَنِ الْمُبْغِضِينَ لَهُمْ لَعْناً كثِيراً

پیغمبر ماست و علی علیه السّلام همانطور که تو او را اقامه نمودی و بپا داشتی ، مولای ماست . و ما از موالیان و أولیاء او می‌باشیم

لاينْقَطِعُ اوَّلُهُ وَلا ينْفَدُ آخِرُهُ.

اللَهمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ وَ ثَبِّتْنَا عَلَى مُوَالاتِك وَ مُوَالَاهِ رَسُولك وَ آلِ رَسُولِك وَ مُوَالاهِ اميرِالْمُؤْمِنينَ صَلَواتُ اللَه عَلَيهِمْ.

اللَهمَّ آتِنَا فِى الدُّنْيا حَسَنَةً وَفِى الآخِرَهِ حَسَنَةً وَ احْسِنْ مُنْقَلبَنَا يا سَيدَنَا وَ مْولانَا.[1]

و سپس بخور و بياشام و اظهار سرور و شادمانی کن و برادرانت را اطعام کن و در بر و احسان به آنها

---

[1] بار پروردگارا ! ما در اين روز عيدمان كه تو ما را به ولايت أميرالمؤمنين علی بن أبيطالب عليه السّلام شرف بخشيدی ، چهره‌ها و صورتهای خود را متوجّه تو می‌كنيم ، و به تو توكل می‌نمائيم ، و در امور خود از تو ياری می‌طلبيم ! بار پروردگارا برای تو سجده كرده است چهره‌های ما ، و موهای ما ، وپوست‌های ما ، و رگ‌های ما ، و استخوان‌های ما ، و أعصاب ما ، و گوشت های ما ، و خون‌های ما ، بار پروردگارا ! ما فقط تو را می‌پرستيم ، و برای تو خضوع داريم و برای تو سجده می‌نمائيم بر ملّت ابراهيم و دين محمّد و ولايت علی كه درود تو بر تمام آنها بد ! ما پيوسته از باطل به سوی حق می‌گرائيم و از تسليم شدگان و اسلام آوردان می‌باشيم ، و از مشركان و منكران نمی‌باشيم ! بار پروردگارا ! دور باش نفرت و لعنت خود را بفرست برای منكران و متجاوزان و مخالفان امرت و امر رسولت صلّی الله عليه وآله و سلّم . بار پروردگارا ! دور باش نفرت و لعنت خود را بفرست برای دشمنان و بغض داران ايشان ، لعنت بسياری كه اوّل و آخر نداشته باشد . بار پروردگارا ! درود خود را بر محمّد و آل محمّد بفرست و ما را بر موالات خودت و بر موالات رسولت و آل رسولت و موالات اميرالمؤمنين عليه السّلام ثابت بدار . بار پروردگارا ! در دنيا بما حسنه عنايت بفرما و در آخرت بما حسنه عنايت بفرما و آيندهٔ ما را نيكو بگردان ای آقای ما ، و ای مولای ما .

زیاده روی کن و به جهت اعظام و بزرگداشت این روزت، در برآوردن حاجات برادرانت اقدام کن و به جهت خلاف با آنانکه در این روز، اظهار غم و حزن و اندوه کردند، **ضَاعَفَ اللَه حُزْنَهُمْ وَ غَمَّهُمْ**، تو به برادرانت بپیوند و در قضاء حوائج آنها کوشا باش؟![1]

و علامه امینی آورده است: با باسناد کلینی از حسین بن حسن حسینی از محمد بن موسی همدانی از علی بن حسان واسطی از علی بن حسین عبدی که او گفت از حضرت عبدالعظیم شنیدم که گفت:

صِيامُ يوْمِ غَدِيرِ خُمٍّ يعْدِلُ عِنْدَاللَه فی كلِّ عَامٍ مِاَهَ حِجَّهٍ وَ مَاَهَ عُمْرَهٍمُبْرُورَاتٍ مُتَقَبَّلاتٍ وَ هُوَ عِيدُاللَه الاكبَرُـالحدیث.[2]

«حضرت صادق علیه السلام می‌گفت: روزه گرفتن در روز غدیر معادل است در هر سالی که انجام داده شده، در نزد خداوند با صد حج مبرور و با صد عمره مبروره پذیرفته و قبول شده است و آن نیز بزرگترین عید خداوند است».

---

[1] «اقبال» ص ٤٧٤ و ص ٤٧٥

[2] «الغدیر»، ج ١، ص ٢٨٦ و ص ٢٨٧

و در مختصر بصائرالدرجات با اسناد خود از محمدبن علاء همدانی واسطی و یحیی بن جریح بغدادی روایت نموده است که آن دو نفر گفتند: ما با یکدیگر به قصد ملاقات و دیدار ااحمدبن اسحق قمی: صاحب و راوی از امام ابی محمد عسکری و متوفی در ۲۶۰ در شهر قم روان شدیم و در را کوفتیم، دخترکی عراقیه از منزل به سوی ما آمد و ما از او پرسیدیم که می‌خواهیم احمد بن اسحق را زیارت کنیم!

دخترک گفت: او مشغول انجام اعمال عید است زیرا که امروز روز عید است!

ما تعجب کردیم و با خود گفتیم: سبحان اللَه! اعیاد شیعه چهار است: قربان و فطر و جمعه و غدیر- الحدیث.[1]

و از کتاب النشر و الطی از حضرت رضا در ضمن حدیث طویلی آمده است که: روز غدیر روز تهنیت است و چون مومنی برادرش را ببیند، بگوید:

---

[1] همان.

الْحَمْدُللَهِ الَّذِی جَعَلَنَا مِنَ الْمُتَمَسِّکینَ بِوِلایتِهِ امیرِالْمومنینَ وَ الائِمَّهِ عَلَیهِمُ السَّلامُ.[1]

«حمد و سپاس مختص خداوند است که ما را از چنگ زدگان و در آویختگان به ولایت امیرمومنان و امامان طاهرین علیهم السلام قرار داد.»

و از کتاب محمدبن علی طرازی، از حضرت صادق در ضمن حدیثی آمده است که: چون برادر مومنت را در روز غدیر دیدی، بگو:

الْحَمْدُللَهِ الَّذِی اکرَمَنَا بِهَذَالْیوْمِ وَ جَعَلَنا مِنَ الْمُوْمنینَ وَ جَعَلَنَا مِنَ الْمُوْفینَ بِعَهْدِهِ الَّذی عَهِدَهُ الَینَا وَ مِیثَاقِهِ الَّذِی وَاَثَقنا بِهِ مِنْ وِلایتِه وُلاهِ امْرِهِ وَ الْقُوَّامِ بِقِسْطِهِ وَ لَمْ یجْعَلْنَا مِنَ الْجَاحِدِینَ وَ المُکذِّبِینَ بِیوْمِ الدِّینِ.[2]

«حمد و سپاس مختص خداوندی است که ما را بدین روز مکرم و گرامی داشت و ما را از مومنین قرار داد و ما را ازوفا کنندگان به عهد خود که با ما

---

[1] «اقبال»، ص ٤٦٤

[2] «اقبال»، ص ٤٧٦

عهد نمود و به میثاق خود که ما را بر آن ملتزم ساخت، از ولایت والیان امرش و برپادارندگان آئین قسط و عدلش قرار داد و ما را از منکران و رد کنندگان پاداش ننمود.»

دعا و روزه و زیارت أمیرالمؤمنین علیه السّلام در عید غدیر

و در روز غدیر، دعاهای مختصر و مطول وارد شده است و ادعیه مطوله را مرحوم سید ابن طاووس، اعلی اللَه تعالی درجته از حضرت صادق و از بعضی کتب عتیقه و روایت شیخ مفید آورده است.[1]

و در آن روز، زیارت مخصوصه مولی الموالی امیرالمومنین وارد است که آن حضرت را از نزدیك و یا از دور زیارت کنند، از جمله زیارتی است که از حضرت صادق وارد شده است و ابن طاووس از عده‌ای از مشایخ شیعه از ابوعبداللَه محمدبن احمد صفوانی در کتاب خود با اسنادش به آن حضرت آورده

---

[1] «اقبال»، ص ٤٧٦ تا ص ٤٩٣.

است که: اگر در روز غدیر در مضهد مولانا امیرالمومنین بودی، بعد از نماز و دعا به قبر آن حضرت نزدیك شو و اگر دور بودی اشاره و ایماء کن و این دعا را بخوان: **اللَهمَّ صَلِّ عَلَی وَلِیك وَ اخِی نَبِیك وَ وَزِیرِهِ وَ حَبیبِهِ وَ خَلیلِهِ وَ مَوْضِعِ سِرِّهِ وَ خِیرَیهِ مِنْ اُسْرَتِهِ وَ وَصِیهِ**ـ الخ.[1]

و از جمله زیارات، زیارت امین اللَه معروف است که ابن طاووس در زیارت غدیر آورده است. سید گوید: فصل در آنچه ما ذکر می‌کنیم در تعیین زیارت مولانا علی در روز غدیر.

بدان که ما در کتاب مصباح الزائر و جناح المسافر بسیاری از روایات طویله را که از انجام آن خصوص چنین میقاتی یعنی روز غدیر تنگ است، آورده ایم، چون در روز غدیر بخصوصه زیارت هایی وارد شده است که در کتاب مسره از کتاب مزار ابن ابی قره وارد است و آنها زیارت های روز غدیر است که ما آنها را از جماعتی تا برسد به ابن ابی قره روایت

---

[1] «اقبال»، ص ٤٩٣ تا ص ٤٩٤

می‌کنیم:

از جمله آنکه ابن ابی قره می‌گوید: به ما خبر داد محمدبن عبداللَه که: به ما خبرداد پدرم که: به ما خبر داد حسن بن یوسف بن عمیره که: به ما خبر داد پدرم که: به ما خبرداد جابربن یزیدبن جعفی از حضرت ابوجعفرمحمدبن علی خانه مسکونی خود را، چادری از مو قرار داد و در بیابان سکنی گزید و چندین سال در بیابان درنگ کرد زیرا که کراهت داشت در میان مردم باشد و مخالطه و ملابسه و رفت و آمد داشته باشد.

و دابش این بود که: از محل اقامت خود در بیابان برای زیارت پدرش و جدش به عراق می‌رفت وکسی را از این کارش آگاه نمی کرد.

زیارت‌های أمیرالمؤمنین علیه السّلام در روز غدیر

حضرت محمدبن علی فرمود: پدرم که سلام خدا بر او باد، برای زیارت امیرالمومنین رسید، آنقدر گریست که بر محاسنش از اشکهای چشمانش جاری شد و پس از آن گفت:**السَّلامُ عَلَيك يا**

امیرَالْمُومنینَ وَ رَحْمَهُ اللَه وَ بَرَکاتُهُالسَّلامُ عَلَیك یا امینَ اللَه فی ارْضِهِ وَ حُجَّتَهُ عَلَی عِبَادِهِ و تا رسید به جمله: **مشغوله عن الدنیا بحمدك و ثنائك**. در این حال گونه خود را به روی قبر گذاشت و گفت: **اللَهم ان قلوب المخبتین الیك والهة** تا رسید به جمله: **و غایه رجائی، فی منقلبی و مثوای.**

جابر جعفی گوید: حضرت باقر به من گفتند: این کلام را کسی نمی گوید و بدین دعا احدی از شیعه ما در نزد قبر امیرالمومنین و یا قبور یکی از ائمه دعا نمی کند مگرآنکه دعای او در طی محفظه‌ای از نور نوشته می‌شود و به خاتم محمد مهر می‌خورد و همین طور محفوظ می ماند تا آن را به قائم آل محمد بسپارند و قائم آل محمد با او به بشارت و تحیت و کرامت ملاقات می‌کنند. انشاءاللَه.[1]

جابر گوید: من این حدیث را از حضرت باقر برای حضرت صادق نقل کردم، آن حضرت فرمود: این را اضافه کن که: چون خواستی از یکی از امامان

---

[1] این زیارت را تا اینجا در «مصباح المتهجد» ص ٥١٤ و ص ٥١٥ مرسلاً از جابر جُعفی روایت کرده است .

وداع کنی بگو:

السلام علیك ایها الامام و رحمه اللَه و برکاته! استودعك اللَه و علیك السلام و رحمه اللَه! امنا بالرسول و بما جئتم به و بما دعوتم الیه! الهم لاتجعله آخرالعهد من زیارتی ولیك، اللَهم لاتحرمنی ثواب مزاره الذی اوجبت له و یسرنا العود الیه انشاء اللَه.[1]

ابن طاوس پس از نقل این زیارت معتبره، از کتاب مزار ابن ابی قره می‌گوید: من می‌گویم: حضرت صادق هم قبر امیرالمومنین را به نحو همین زیارت با نظیر همین عبارات زیارت کرده‌اند و به جهت خوف اطاله، من از ذکر آن خودداری می‌کنم.

و جد من ابوجعفر طوسی[2]، این زیارت را برای

---

[1] سلام خدا و رحمت خدا و برکات خدا بر تو باد ای امام ! من تو را به خدا می‌سپارم و سلام و رحمت خدا برای تو باشد ! ما به رسول خدا ایمان آوردیم ، و به آنچه شما ایمان آوردیه‌اید و به آن دعوت کرده‌اید ایمان آورده‌ایم ! بار پروردگارا ! از ثواب زیارت مزار او که بر ما واجب کردی ، ما را محورم منما و بازگشت به این زیارت را برای ما آسان بنما إنشاءالله تعالی

[2] علی بن طاوس از طرف پدر از أولاد طاوس است ، و طاوس از اولاد حضرت امام حسن مجتبی است ، بدین ترتیب ، علی بن موسی بن جعفر بن أحمد بن محمّد بن أحمد بن محمّد الطاوسی بن اسحق بن حسن بن محمّد بن سلیمان بن داود بن حسن المُثنی بن الإمام المجتبی الحسن بن علی بن أبیطالب علیهما السّلام (الکنی و الالقاب) ج ۳ ، ص ۲۹۹ و تنقیح

روز غدیر از جابر جعفی از حضرت باقر روایت کرده است که: مولانا علی بن الحسین امیرالمومنین را با این زیارت در روز غدیر، زیارت کرده‌اند و در الفاظ آن اختلافی است و وداع نیز ذکر کرده نشده است.[1]

و از جمله اعمال عید غدیر، روزه داشتن است که: در طی مطالب این بحث بسیاری از روایات خاصه و عامه در فضیلت روزه این روز، گذشت و ثواب شصت ماه روزه و هشتاد ماه روزه و شصت سال روزه و شصت ماه روزه در ماههای محرم در آنها ذکر شده است.

اینک روایتی نقل می‌کنیم از ابن طاووس از کتاب محمدبن علی طرازی از ابوالحسن عبدالقاهر که در بان حضرت موسی بن جعفر و حضرت جواد ابوجعفر محمدبن علی بوده است که او می‌گوید: حدیث کرد برای من ابوالحسن: علی بن حسان

المقال ، ج ۲ ، ص ۳۱۱) و از طرف مادر نوهٔ دختری ابن ادریس ، پسر نوهٔ دختری شیخ طوسی است و برادر پدری و مادری سید احمد بن طاوس است (ریحانة الادب ،ج ۸ ، ص ۷٦)

[1] «اقبال» ص ٤٧٠ و ص ٤٧١ .

واسطی در شهر واسط در سنه سیصد و او می گوید: حدیث کرد الصادق بر او و بر پدران و پسران او درود باد که می گفت:

صوم یوم غدیر خم یعدل صیام عمرالدنیا لوعاش انسان عمر الدنیا ثم لوصام ما عمرت الدنیا لکان له ثواب ذلك. وصیامه یعدل عندالله عزوجل ماه حجه و ماه عمره و هو عیدالله الاکبر.

و ما بعث الله عزوجل نبیا الو تعید فی هذالیوم و عرف حرمته و اسمه فی السماء یوم العهد المعهود و فی الارض یوم المیثاق الماخوذ و الجمع المشهود ـ الحدیث.[1]

روزه داشتن در روز غدیر خم معادل است با روزه داشتن عمر دنیا، اگر فرضا انسانی بقدر عمردنیا عمر کند و به اندازه عمر دنیا روزه بگیرد، در این صورت ثواب این روزه‌ها برای او خواهد بود.

روزه داشتن در روز غدیر در نزد خداوند عزوجل بقدر ثواب صدحج و صد عمره است و در

---

[1] «اقبال»، ص ٤٧٦ ، و «بحار الانوار» طبع کمپانی ، ج ٢ ، ص ٣١٤

روز عید غدیر بزرگترین عید است و خداوند عزوجل پیغمبری را مبعوث نکرده است مگر آنکه در این روز مراسم عید گرفتن برپا داشته است و حرمت این روز را شناخته است. اسم روز غدیر در آسمان روز عهد معهود است و در زمین روز میثاق ماخوذ و روز جمع مشهود است.

ثواب افطاری دادن به مومن در روز عید غدیر

و از جمله مثوبات و قربات در روز غدیر افطار دادن مومنین است که در آن تاکید شده است.

سیدبن طاووس از کتاب النشروالطی روایت مفصلی را در فضیلت روز غدیر ذکر می‌کند که از جمله فقرات آن این است که حضرت رضا می‌فرماید: **و یوم تفطیر الصائمین فمن فطر فیه صائما مومنا کان کمن اطعم فئاما**[1] **و فئاما** الی ان عد عشرا، ثم قال: **او تدری ما الفئام؟!** قال: لا! قال: **ماة الف و هو یوم التهنیه نهنی بعضکم بعضا.**[2]

---

[1] فِئآم در لغت به معنای جماعت از مردم است و در اینجا بخصوص حضرت می‌فرماید که: این جماعت از مردم را که ثواب روزه دادن دارد، منظور یکصد هزار نفر است

[2] «اقبال» ص ٤٦٤

روز غدیر روز افطار دادن روزه داران است. پس کسی که در آن روز یک روزه دار را که مومن باشد، افطار دهد، مانند آن است که یک فئام و یک فئام دیگر تا آنکه آن حضرت ده فئام را شمردند، اطعام کرده باشد و پس از این سخن حضرت فرمود: می‌دانی فئام چیست؟

گفتم نه ! حضرت فرمود: یک فئام، صدهزار نفر است.

سرّ زیاد بودن ثواب اعمال وارده در روز عید غدیر

و روز عید غدیر، روز تهنیت و مبارک باد گفتن است و از شما بعضی بعض دیگر را تهنیت می گوید!

باری بر اساس آنچه را که در معادشناسی آورده ایم [1] که ثواب و پاداش عمل بر حقیقت و باطن عمل است و بر نیت و درجه خلوص و ربطی که عمل با خدا پیدا می‌کند و رفع حجاب و پرده می‌نماید و تقرب واقعی به خدا می‌آورد، روشن می‌شود که:

---

[1] در مجلسِ نهم و دَهُم از جلد اوّل ، و در مجلس شصت و سوّم از جلد نهم

چگونه این مثوبات عظیم و جزاهای گرانقدر بر اعمال روز غدیر مرتب می‌گردد زیرا تا عمل از روی اخلاص نباشد و شائبه ریا و سمعه و سایر اعرض باشد، ارزشی ندارد. پس حقیقت صحت اعمال منوط و مربوط به عدم انکار خدا و پیامبر خدا و از جمله ولایت است که چون طبق خط مشی الهی در صراط مستقیم قرب، راه را می‌پیماید، مورد قبول واقع می‌شود. وبه هر اندازه که عمل از چاشنی محبت و خلوص و صفا و وفا و واقعیت بیشتر اشراب شده باشد، قیمتش افزون‌تر می شود.

روز غدیر که روز تمایز حق از باطل و روز تشکیل صفوف جنود الهی در برابر تشکیل جنود شیطانی است، روز امتحان و بلاء عظیم است و روز جدا شدن ظاهر و صورت از حقیقت و واقع و معنی و باطن است.

روز غدیر که روز محاربه و لشکرشی شیطان با خداست و روز تجلی ولایت است، هرکس در صف مومنین قرار گیرد و فرمایش رسول خدا را صحه بگذارد و آیات نازله در قرآن را بپذیرد و ولایت علی را طوعا و رغبه بدون اکراه و اجبار بر طوق گردن

نهد، وطوع و تبیعیت را به جان و دل و آغوش روان و روح خود بگیرد، معلوم می‌شود که چقدر ارزش و بها دارد و بنابراین این روز غدیر روز امتحان نهائی است، روز قبول شدن و مردود شدن است. و همه می‌دانند که زحمات یکسال و یا یکدوره و یا یک عمر، عمر محصل، در یک روز امتحان تجلی می کند. پس هر ساعتی از روز امتحان ارزش ساعت‌ها را دارد و شاگرد مدرسه اگر در اوقات عادی یک هفته و یا بیشتر هم اگر احیانا به مدرسه نرود، قابل جبران است، ولی تعطیل یکساعت در روز امتحان مساوق و مساوی با خط باطل کشیدن بر روی تمام رنجها و تعب‌ها و تحمل مشکلت سالانه است.

حالا اگر کسی روز غدیر را محترم بدارد، کلام خدا و رسول خدا و خلیفه خدا را محترم داشته است. پس یک روز غدیر معادل با عمر دهر، ویک ساعت آن معادل با روزها و ماهها و یک دقیقه و لحظه آن مساوی با روزهای دیگر است و هلم اجراً. و علیهذا اگر کسی بدون الزام و اکراه، یک روز غدیر را با روزهٔ مستحبی به مِهر علی و به محبّت ولایت،

و به پاسخ مثبت دادن به ندای حقّ، لبیک گیود، هر لحظه از تشنگی و گرسنگی را که می‌برد، مساوق با روزها و ماهها از سایر ایام است و لذا هیچ تعجّبی که ندارد هیچ، بلکه طبق موازین عقلیه و فطریه، این پاداش‌های عظیم برای عاملان، در روز عید غدیر که بدون شک ناشی از پذیرش ولایت و ربط با آن حضرت است، صحیح و ثابت است .

این است مکتب شیعه، و این است سعه و گشایش و واقعیت و أوج محبت و مودّت و ایثار و حقیقتی که از آن موج می‌زند، و همچون فوّاره فوران دارد . امّا بیچاره و مسکین مکتب عامّه است که خشک و بدون محتوی، چون برسند به روایتی صحیح که از رسول خدا رسیده است بر آنکه: روزه در روز غدیر معادل با شصت ماه روزه است، خود را گم می‌کنند و می‌گویند: چطور می‌شود روزهٔ یک روز آنهم مستحبّ نه واجب، ثواب شصت ماه روزه را داشته باشد؟